

OPERATIVNÍ PLÁN ZAČLEŇOVÁNÍ ŽÁKŮ S OMJ NA ZŠ ZÁRUBOVA

Zárubova 977, 142 00 Praha 12 – Kamýk

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

OBSAH

Úvod	4
Specifika žáků s OMJ	5
Čeština jako druhý jazyk	6
Přijetí žáka s OMJ na školu	6
Zařazení do ročníku	7
Úvodní rozhovory s rodiči	7
První dny žáka s OMJ ve škole	9
Adaptační koordinátor	9
Patron	9
Podpora žáka s OMJ	10
Jazyková a pedagogická diagnostika	10
Jazyková příprava a podpora žáka s OMJ – legislativa	11
Plán podpory	12
Zapojení žáka s OMJ do výuky – tipy z praxe	13
Distanční výuka	15
Hodnocení žáka s OMJ	16
Změna třídního učitele, přechod na 2. stupeň	17
Práce s klimatem třídy	17
Kroužky a kluby	18
Komunikace s rodiči žáků s OMJ	19
Kariérové poradenství – přechody ZŠ/SŠ	19
Interkulturní práce, spolupráce s NNO	20
Přílohy	
ČDJ	23
Tipy a zdroje k online výuce	29
Přehledná tabulka Operativního plánu začleňování na ZŠ Zárubova	33
Použitá a doporučená literatura	37
O InBázi	38
O projektu Mosty ke školám II	38

ÚVOD

Děti, které přicházejí do České republiky z kulturně a jazykově odlišného prostředí, v posledních letech mírně přibývá. Podle údajů Českého statistického úřadu ve školním roce 2019/20 navštěvovalo české základní školy 26 527 žáků s jiným než českým občanstvím, což tvořilo přibližně 2,8 % všech žáků ZŠ v ČR. Nejvíce takových dětí je v Praze (cca 40 % z celkového počtu žáků-cizinců u nás). Mezi nejčastější země jejich původu patří Ukrajina, Slovensko, Vietnam, Rusko a Mongolsko.

Žák s jiným než českým občanstvím se však automaticky nerovná žák s nedostatečnou znalostí českého jazyka. Někteří z těchto žáků se v České republice již narodili, absolvovali MŠ a jsou jazykově na úrovni rodilých mluvčích. Jiní přichází do ČR v pozdějším věku a nastupují do českých škol s malou nebo žádnou znalostí češtiny – a to nejen do 1. třídy, ale i do vyšších ročníků a někdy i v průběhu školního roku. Kromě nich ale existuje nikoli zanedbatelná **skupina žáků s českým občanstvím, kteří však česky dostatečně neumí** – ať se jedná o děti českých občanů, které vyrostly v cizině, kde se i vzdělávaly, děti bilingvní nebo o děti-cizince, které získaly spolu s rodiči české občanství, ale mají odlišný mateřský jazyk. Podle odhadů je těchto žáků na českých ZŠ v současné době více než 10 000, což ukazuje, že pojem žák-cizinec není zcela přesný, pokud chceme mluvit o skupině žáků s nedostatečnou znalostí češtiny. Protože **z pedagogického hlediska není podstatné, jakým pobytovým statutem žák disponuje, ale nakolik ovládá vyučující jazyk**, nazýváme tyto žáky, kteří tvoří velmi různorodou skupinu, **žáky s odlišným mateřským jazykem (OMJ)**.

Na pražských základních školách tvoří žáci s odlišným mateřským jazykem v současné době asi 7 %.

Pro ZŠ Zárubova není tato situace žádnou novinkou, s žáky s OMJ pracuje dlouhodobě, neboť jejich počet se postupně zvyšuje – do 1. třídy každoročně nastupují nové děti, které potřebují výraznější podporu v českém jazyce, zároveň ZŠ Zárubova disponuje přípravnou třídou, do které tito žáci také bývají zařazováni.

Na ZŠ Zárubova je ve školním roce 2020/2021 57 dětí s OMJ, které se rekrutují ze všech výše zmíněných skupin a tvoří tak 17,5 % všech žáků. Žáci s OMJ se vyskytují zatím více na 1. stupni, jedná se zejména o žáky ukrajinské a vietnamské národnosti (vzhledem k umístění školy v dosahu vietnamské tržnice Sapa). Na druhém stupni se jedná o menší počet žáků. Ojedinele přicházejí i žáci s OMJ do jiných tříd – někteří z nich neovládají český jazyk a škola se musí zabývat jejich zapojením do výuky a začleněním do kolektivu i školního provozu. Pro práci

s žáky s OMJ si škola vytvořila množství různých nástrojů – spolupracuje s MČ Prahy 12, je zapojena do Šablon II a projektů OP PPR (Výzva 49 a Výzva 54) i různých dalších iniciativ, jako například ZeMěMy a dalších.

Jedním z kroků, které ZŠ Zárubova učinila v problematice práce s žáky s OMJ, je také spolupráce s neziskovými organizacemi Meta o.p.s. (od března 2021 běží společný projekt metodické podpory pedagogů na 2. stupni při práci s žáky s OMJ *Naše čtvrt*), Proxima Sociale o.p.s. a dalšími. Od školního roku 2020/2021 začala také spolupracovat s InBází, z.s., a to na projektu *Mosty ke školám II*, který se soustředí na podporu konkrétních pedagogů (v tomto speciální pedagožky, zástupkyně ředitele a výchovné poradkyně, koordinátorek inkluze) v oblasti multikulturní výchovy a začleňování žáků s OMJ. V rámci aktivity KA II – začleňování žáků s OMJ bylo podpořeno šest pedagožek následujícími aktivitami: skupinové a individuální konzultace a vzniklo 8 newsletterů na různá témata týkající se začleňování. Vyústěním společných aktivit je následující *Operativní plán začleňování žáků s OMJ na ZŠ Zárubova*, který má sloužit pedagogům jako vodítko, jak postupovat a čemu věnovat pozornost při práci se žáky s OMJ. Má být stručný a podávat nejzákladnější informace. Pro detailnější vhléd jsou k jednotlivým tématům připojeny odkazy na relevantní internetové zdroje, z nichž je možno čerpat doplňkové informace. Přílohy obsahují text o výuce češtiny jako druhého jazyka (ČDJ), přehlednou tabulku zapojených osob a jejich kompetencí v oblasti začleňování žáků s OMJ, seznam použité literatury a internetových zdrojů i přehled legislativy k tématu.

SPECIFIKA ŽÁKŮ S OMJ

Jazyková bariéra je pro žáky s OMJ zásadní překážkou, která může výrazně limitovat jejich studijní úspěchy. Při vzdělávání žáků s OMJ totiž dochází k situaci, kdy se současně učí nový (druhý) jazyk a zároveň se prostřednictvím tohoto jazyka učí. To klade na učitele i žáky vysoké nároky, neboť jazyk, který vyučující používají při výuce, je složitý a jeho součástí je mj. specifická slovní zásoba, která neodpovídá začátečnické jazykové úrovni češtiny žáků s OMJ, a to ani v prvních ročnících ZŠ.

Přesto se však od těchto žáků očekává, že se co nejrychleji zařadí do vzdělávacího procesu a vyrovnají se svým spolužákům, kteří mají češtinu jako mateřštinu. Těmto nárokům jsou schopni dostát, pouze pokud dostanou odpovídající podporu, spočívající především v **systematické a dlouhodobé výuce češtiny jako druhého jazyka**.

Kromě legislativní podpory, na kterou mají žáci s OMJ ze zákona nárok, velmi pomáhají i **další formy podpory, jako jsou doplňkové jazykové kurzy, individuální či skupinové doučování či mimoškolní aktivity a kroužky**, při nichž se tito žáci pohybují v českojazyčném prostředí a nenásilnou formou si osvojují jazyk.

Více informací o žácích s OMJ najdete zde: [Děti a žáci s OMJ](#)

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK

Výuka češtiny u žáků s odlišným mateřským jazykem má své specifika. Pokud do českého prostředí přijde někdo, pro koho není čeština mateřštinou, a začne se učit česky, strukturu jazyka vnímá jiným způsobem než rodilý mluvčí. Proto také musí výuka vypadat jinak. **Výuka češtiny jako druhého/cizího jazyka je zcela odlišná od výuky češtiny jako jazyka mateřského** (tzv. školní předmět český jazyk, který se učí čeští žáci). Stále se jedná o výuku téhož jazyka, o stejný soubor jazykových prostředků se stejnou strukturou a systémem, ale přistupujeme k němu jinak.

Při výuce cizinců se většinou mluví o **češtině jako cizím jazyku**. V tomto *Operativním plánu začleňování* používáme termín **čeština jako druhý jazyk (ČDJ)**, který se v oblasti školství již prosadil a který lépe odpovídá realitě, v níž k osvojování jazyka dochází. V čem je rozdíl? **Čeština jako cizí jazyk** je studium češtiny v prostředí, kde čeština není běžným prostředkem komunikace, stejně jako je např. studium angličtiny v českém prostředí – tento jazyk se učíme, ale nemusíme s ním denně komunikovat, učit se v něm nebo v tomto jazykovém prostředí žít. Čeština jako druhý jazyk (ČDJ) je pojem, který se používá i v jiných jazycích (English as a Second Language, Deutsch als Fremdsprache) pro výuku žáků a studentů s odlišným mateřským jazykem v majoritním jazykovém prostředí pro potřeby dalšího studia a budoucího zaměstnání.

PŘIJETÍ ŽÁKA S OMJ NA ŠKOLU

Žáci s jiným než českým občanstvím či odlišným mateřským jazykem jsou přijímáni do českých ZŠ v souladu s principy rovného vzdělávání bez dalších podmínek (jako je znalost ČJ nebo předchozí vzdělávání). Povinná školní docházka se vztahuje na všechny cizince, kteří pobývají na území České republiky déle než 90 dnů a spádová škola je povinna je přijmout bez ohledu na legálnost a délku jejich pobytu. Jediný důvod pro nepřijetí žáka s OMJ do ZŠ je plná kapacita školy nebo školského zařízení, v tomto případě je třeba rodičům předat informace a kontakty na příslušný odbor školství městské části, který pro dítě zajistí místo v jiné škole.

Za přijetí žáka s OMJ odpovídá na ZŠ Zárubova ředitelka školy Mgr. Dagmar Bolfová, která o přijetí informuje koordinátorky inkluze a zároveň adaptační koordinátorky Mgr. Lucii Strejčkovou a PaedR. Dagmar Hůlovou, které nastaví první adaptační kroky (komunikace s rodiči, jazyková diagnostika, zařazení do skupiny pro jazykovou podporu atd).

ZAŘAZENÍ DO ROČNÍKU

Pokud žák přichází ze školy ze zahraničí, kde již část školní docházky absolvoval, ale neovládá dobře češtinu, je někdy problém jej zařadit do ročníku. Snažíme se žáky zařazovat podle věku, mezi věkově stejně staré spolužáky se nejsnáze začlení. Kromě věku se někdy bere v úvahu i znalost češtiny nebo dosavadní vzdělávání. Znalost či neznalost češtiny by v rozhodování neměla hrát velkou roli – pokud žák neumí dostatečně česky, bude potřebovat podporu v jakémkoli ročníku, pouze ho zařadit o rok níž bez další podpory není žádnou pomocí. Je lepší zařadit ho podle věku a zajistit mu co nejvyšší jazykovou podporu ve všech předmětech (ideálně zakotvenou v PLPP či Plánu jazykové podpory), doučování nebo asistenta pedagoga. Výjimku tvoří pouze žáci, kterým je 14–15 let a blíží se jejich odchod na střední školu. Zde naopak doporučujeme zařadit o ročník níž a intenzivně se věnovat jazykové přípravě. V nezbytných případech je možné v rámci 3. stupně podpůrných opatření dle §16 v odůvodněných případech prodloužit délku studia, viz: Vyhláška č. 27/2016 Sb.: „pokud to speciální vzdělávací potřeby vyžadují (zejména u žáků z odlišného kulturního prostředí nebo žijících v odlišných životních podmínkách), je možné v případě potřeby prodloužit délku základního, středního a vyššího odborného vzdělávání o 1 rok.“

Více o zařazení žáků do ročníku zde: [Zařazení do ročníku](#)

Na ZŠ Zárubova žáka přijímá ředitelka Mgr. Dagmar Bolfová, o přijetí žáka s OMJ informuje koordinátorky inkluze Mgr. Lucii Strejčkovou a PaedR. Dagmar Hůlovou, které podniknou nezbytné kroky, tj. spojí se s třídní učitelkou či učitelem a iniciují úvodní schůzku se zákonnými zástupci žáka. Na této schůzce jsou rodiče informováni o průběhu vzdělávání a slouží také k vyjasnění vzájemných očekávání ze strany školy i rodičů.

ÚVODNÍ ROZHOVORY S RODIČI

Je důležité o žákovi při zápisu **získat od rodičů co největší množství informací**, které nám pomohou získat o žákovi lepší představu.

Zjišťujeme zejména:

- jméno a příjmení dítěte včetně správné výslovnosti
- rodný list dítěte, pas dítěte
- kontakty na rodiče (telefon, mail), adresu bydliště
- doklady o přechozím vzdělávání (vysvědčení, školní dokumenty)
- okolnosti příchodu rodiny do ČR (alespoň rámcově)

Informujeme z pozice školy o:

- zařazení do ročníku (pokud jsme se rozhodli zařadit dítě o ročník níž, měli by s tím rodiče souhlasit)
- harmonogramu školního roku (prázdniny, volné dny)
- rozvrhu (dopolední či odpolední vyučování, jednotlivé předměty a jejich zkratky)
- seznamu potřebných pomůcek, učebnic, sešitů na výuku
- domluveném postupu začleňování žáka (kurz ČDJ, úprava rozvrhu, hodnocení...)
- výuce češtiny jako druhého jazyka (ČDJ) – rodič musí souhlasit
- očekávané domácí přípravě žáka (vedení slovníčků, vypracovávání úkolů a pracovních listů...)
- způsobu klasifikace dítěte (z některého předmětu v pololetí nehodnocen/slovní hodnocení...)
- předáme seznam kontaktů s vysvětlením, na koho se kdy a v čem obracet (třídní, učitelka ČDJ, koordinátorky inkluze atd.)
- termínech třídních schůzek a konzultací
- školní družině, je-li dítě na 1. stupni
- fungování školní jídelny

Je dobré mít přeložené přeloženy nejdůležitější dokumenty a formuláře (např. školní řád, informace a formuláře k přijetí do 1. ročníku) do nejčastějších jazyků (ukrajinština, vietnamština).

Mnohé informace pro rodiče najdeme již přeložené v mnoha jazykových mutacích na stránkách NPI ČR (např. žádost o jazykovou přípravu, návštěva ŠPZ, aktuální informace a změny ve vzdělávání – distanční výuka apod.) či na stránkách organizace META. NPI ČR nabízí také tlumočnický.

Překlady a informace o tlumočení najdeme zde: **Tlumočení a překlady**, **Informace pro rodiče**
Více informací o přijetí žáka do ZŠ a komunikaci s rodiči najdeme zde: **Přijímací pohovor**, **Jak komunikovat s rodiči**

PRVNÍ DNY ŽÁKA S OMJ VE ŠKOLE

ADAPTAČNÍ KOORDINÁTOR

Na **první čtyři týdny** můžeme využít služeb adaptačního koordinátora, který pomůže žákovi s adaptací na nové školní i kulturní prostředí, s orientací ve škole, vyučováním, případně i se začleňováním do třídního kolektivu a základy ČDJ. **Službu nabízí NPI ČR.** Více informací zde: **Adaptační koordinátoři**

ZŠ Zárubova tuto možnost zná a využívá jako adaptační koordinátorky Mgr. Lucii Strejčkovou a PaedDr. Dagmar Hůlovou, které jsou zároveň koordinátorkami inkluze, mají v tomto tématu již mnoho zkušeností, a dokáží proto adekvátně vyhodnotit potřebnost adaptačního koordinátora u konkrétních žáků i nastavit počáteční podporu v součinnosti s třídním učitelem žáka.

Pro první dny žáka s OMJ ve škole mohou nejen adaptační koordinátoři, ale i další pedagogové využít **Krabičku první záchrany**, kterou vytvořilo NPI.

PATRONI ŽÁKŮ S OMJ

K usnadnění adaptace v nové škole se v praxi osvědčuje, aby měl nový žák s OMJ určen někoho ze spolužáků, kdo by ho provedl všemi počátečními nástrahami nového prostředí a podpořil ho. Jeden až dva dobrovolníci se mohou pro první dny či týdny ve škole stát patronem dítěte, vyplácí se vedle něj nově příchozího posadit. Patron mu pomůže např. s přípravou na hodinu, vyznat se v rozvrhu, uvede ho do kolektivu spolužáků, dovede ho na oběd. Nový žák bude mít ve třídě kromě učitele i prvního spojence z řad vrstevníků, na kterého se bude moct obrátit. Patrona stanovuje třídní učitel v rámci přípravy třídního kolektivu na příchod nového žáka s OMJ, ideální je v tomto případě samozřejmě dobrovolnost.

JAZYKOVÁ A PEDAGOGICKÁ DIAGNOSTIKA

Základní vstupní pedagogická a jazyková diagnostika je provedena již v úvodním přijímacím rozhovoru se zákonnými zástupci – zjistíme, zda dítě umí či neumí česky, okolnosti týkající se migrace a další informace. Pokud dítě zatím česky neumí, není nutné provádět další, detailní jazykovou diagnostiku, ale je třeba podniknout kroky, aby se mu co nejdříve začalo dostávat podpory v češtině jako druhém jazyce (viz dále).

Pokud žák v nějakém stupni česky umí, je dobré pomocí základní jazykové diagnostiky zjistit detailněji jeho znalosti. Diagnostika probíhá prostřednictvím rozhovoru či vyplněním krátkého testu vzhledem k věku, dovednosti číst a psát, znalosti latinky atd. Testujeme jednak jazykové schopnosti – žák nerozumí vůbec, žák rozumí omezeně atd., ale i to, zda a jak dokáže v češtině číst (latinka, české diakritické znaky), psát (znalost písma tiskacího, psacího) i počítat (číslovky včetně grafické podoby). Na základě provedené pedagogické a jazykové diagnostiky je žákovi vytvořen Plán jazykové podpory. Ten popisuje výchozí stav jeho jazykových znalostí a prostřednictvím stanovení konkrétních jazykových a obsahových cílů směřuje jednak ke zvládnutí určité jazykové úrovně a jednak k osvojení základních pojmů a znalostí v jednotlivých předmětech. Plán jazykové podpory by měl být vždy součástí Plánu pedagogické podpory (PLPP).

Už v této fázi se může někdy ukázat kromě jazykové bariéry i podezření na specifické poruchy učení (SPU). Při podezření na souběžné SPU co nejdříve kontaktujeme Školní poradenské pracoviště (ŠPP), resp. Pedagogicko-psychologickou poradnu (PPP) za účelem vyšetření.

Na začátku každého roku je také vhodné provést opětovnou jazykovou diagnostiku, protože úroveň češtiny žáka se vyvíjí v čase a v průběhu prázdnin se mohla změnit jak k lepšímu, tak k horšímu. Nově provedená jazyková diagnostika může napomoci novým učitelům žáka, pokud došlo k jejich změně při přechodu do vyššího ročníku či při přechodu na 2. stupeň ZŠ, k nastavení aktualizovaného Plánu jazykové podpory. Na základě jazykové rediagnostiky zahrnuje nové jazykové i obsahové cíle pro žáka do nového školního roku.

Na ZŠ Zárubova provádí pedagogickou diagnostiku třídní učitel ve spolupráci s koordinátorkami inkluze a poradenským pracovištěm školy – v případě potřeb je přizvána speciální pedagožka Mgr. Blanka Doskočilová k provedení speciálně-pedagogické diagnostiky. Jazykovou diagnostiku provádějí koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková a PaedDr. Dagmar Hůlová, případně třídní učitelka. Výsledky rozhodují o případném zapojení žáka do skupin bezplatné

jazykové přípravy, v případě nástupu žáka do první či přípravné třídy o účasti v letním intenzivním kurzu. Dalším krokem při jazykové bariéře ze strany žáka je pak informace o možnosti podpory z podpůrných opatření z §16 a doporučení zákonným zástupcům návštěvu ŠPZ. U vybraných žáků s OMJ probíhá jazyková rediagnostika na začátku každého roku nebo v případě potřeby – například z důvodu vyšetření v ŠPZ.

JAZYKOVÁ PŘÍPRAVA A PODPORA ŽÁKA S OMJ – LEGISLATIVA

Od 1. září 2021 byl spuštěn **nový systém financování a organizace jazykové přípravy pro žáky-cizince**, a to podle §20 zákona č. 561/2004 Sb. (podrobnosti upravuje §10 a §11b vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 271/2021 Sb.).

Bezplatná jazyková příprava směřující k začlenění žáků-cizinců, kteří plní povinnou školní docházku, do základního vzdělávání, je poskytována ve školách určených příslušným krajským úřadem, který jazykovou přípravu financuje (krajem určená je každá škola, která má podíl cizinců 5% a vyšší z celkového počtu žáků školy).

Tato jazyková příprava je poskytována nově příchozím žákům-cizincům, kteří plní povinnou školní docházku v ČR po dobu kratší než 12 měsíců (v pilotním školním roce 2021/2022 výjimečně až 24 měsíců). Probíhá přednostně v době běžné výuky, žáci jsou automaticky uvolňováni z vyučovaných předmětů. Rozsah jazykové přípravy je stanoven podle vstupní diagnostiky, jedná se o 100, 150 nebo 200 hodin poskytovaných po dobu maximálně 10 měsíců. Tento čas se neřídí začátkem a koncem školního roku, ale začíná běžet v momentu, kdy žák začne navštěvovat zmíněný kurz ČDJ. Žák do něj může nastoupit kdykoli v průběhu školního roku. Jazyková příprava probíhá ve skupinách 1–10 žáků, přičemž první skupina na škole musí mít alespoň 2 žáky.

Žáci, kteří podmínky přijetí do kurzu ČDJ v rámci jazykové přípravy na vzdělávání nesplňují (např. jsou v ČR delší dobu nebo mají české občanství), nemají na jazykovou podporu nárok, ale **mohou být do jazykové přípravy zahrnuti na základě rozhodnutí ředitele** také, pokud je místo ve skupině. Tito žáci, a také ti, kteří již jazykovou přípravu absolvovali, mohou **čerpat podpůrná opatření z §16 školského zákona**.

Podle toho, do jaké míry ovládají český jazyk, **mohou získat jedno ze tří podpůrných opatření (PO)**.

PO 1. stupně uplatňuje škola bez doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ), od druhého stupně výš musí mít škola doporučení ŠPZ.

1. stupeň PO: je vhodný pro žáky s pokročilou úrovní češtiny (odhadem C1 dle SERR a vyšší). Tito žáci potřebují podporu především v rozvoji jednotlivých předmětů.

2. stupeň PO: žáci s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka (odhadem B1–B2 dle SERR). Tito žáci potřebují individuální přístup a úpravy v organizaci a metodách výuky, v hodnocení, případně potřebují IVP. Vzniká zde nárok na 3 hodiny ČDJ týdně, nejvýše však 120 hodin ročně, úpravu obsahu vzdělávání, speciální učebnice aj.

3. stupeň PO: žáci, kteří češtinu neovládají nebo jen velmi základně (A0–A2 dle SERR) a potřebují značné úpravy v metodách práce, organizaci a průběhu vzdělávání, hodnocení. Nárok mají např. na 3 hodiny ČJ týdně, nejvýše pak 200 hodin ročně, úpravu obsahu vzdělávání, sdíleného asistenta pedagoga, speciální učebnice a pomůcky aj.

Více o legislativě týkající se žáků s OMJ včetně vyhlášek a metodik najdeme na stránkách NPI.

PLÁN PEDAGOGICKÉ PODPORY

Na základě pedagogické diagnostiky je vhodné sestavit pro žáka individuální **plán podpory** – pro pokročilejší žáky stačí PLPP, v němž upravíme především metody výuky a budeme klást důraz na podporu akademického jazyka. **PLPP s plánem jazykové podpory (PJP)** je pak vhodné sestavit zejména pro nově příchozí žáky s velmi omezenou znalostí nebo bez znalosti češtiny, a to především jako dočasný způsob podpory práce se žákem, než dojde k vyšetření a výsledku návštěvy ŠPZ. Stanovíme tak žákovi **individuální vzdělávací cíle obsahové i jazykové v každém předmětu** tak, aby byl pokrok přiměřený znalostem a schopnostem žáka a bylo jej měřit a průběžně vyhodnocovat. PLPP a PJP jsou užitečné nástroje, které nám umožní zaznamenat žákův stav, měřit jeho osobní učební pokrok, a jsou tak nápomocny při hodnocení žáka.

ZŠ Zárubova patří mezi krajem určené školy, které poskytují jazykovou přípravu podle §20 ŠZ). Pokud žák neovládá dostatečně český jazyk a nemá nárok na jazykovou přípravu (podle §20 ŠZ), nabídne škola rodičům možnost jazykové podpory na základě doporučení ŠPZ (podle §16 ŠZ). Tato jazyková podpora může rovněž navazovat na intenzivní jazykovou přípravu, která již byla vyčerpána v maximální dotaci, ale žák stále potřebuje český jazyk rozvíjet. Škola má také možnost žáky podpořit formou doučování, které je cílené na žáky s OMJ z OP PPR

(Výzva č. 49 – Začleňování a podpora žáků s odlišným mateřským jazykem). Na ZŠ Zárubova navrhuje zákonným zástupcům návštěvu ŠPZ třídní učitel ve spolupráci se speciální pedagogkou a koordinátorkami inkluze.

PLPP a PJP vypracovává třídní učitel ve spolupráci s ostatními učiteli na základě jazykové a pedagogické rediagnostiky provedené koordinátorem inkluze, s nímž mohou a měli by plán konzultovat. Třídní učitel ve spolupráci s ostatními pedagogy také plán vždy po 3 měsících (v případě potřeby i po kratší době) vyhodnocuje a na základě toho upravuje tak, aby odpovídal reálným potřebám a možnostem žáka. Po celou dobu mají pedagogové možnost konzultovat plán či jeho vyhodnocení s koordinátorem inkluze.

ZAPOJENÍ ŽÁKA S OMJ DO VÝUKY – TIPY Z PRAXE

V rámci podpory je možné sestavit žákovi takový rozvrh, na základě kterého bude vzděláván částečně v kmenové třídě, částečně individuálně, a to jak v dopoledních, tak odpoledních hodinách. Sestavení takového rozvrhu může být oříškem, a ne vždy se může podařit zorganizovat homogenní skupinu žáků (např. dle jejich země původu, věku či jazykové úrovně), ale i práce s heterogenní skupinou může být výzvou.

Dopolední výuka může v praxi probíhat u žáků nejčastěji na základě vypracovaného PLPP či přiznaného PO z PPP (PPP může žákovi přímo předepsat náhradu předmětu Český jazyk za Češtinu pro cizince/Češtinu jako druhý jazyk), individuálně, ve dvojici či v menší skupině. U začátečníků se výuka soustředí na zvládnutí základních komunikačních situací, se kterými se žák nejdříve ve škole, poté ve svém okolí, setká. U pokročilejších žáků je vhodné postupovat dle posloupnosti probíraného učiva, avšak dle principů výuky ČDJ. Dopoledními hodinami ČDJ je vhodné nahrazovat zejména předmět ČJ a dále naukové předměty, pro jejichž zvládnutí žák zatím neovládá slovní zásobu. Na TV, VV, PČ či HV je lepší, aby žák zůstal v kolektivu. Může dojít k situaci, kdy je PPP doporučeno žáka nevzdělávat v dalším cizím jazyce (např. v angličtině), a i tuto hodinu nahrazovat ČDJ.

V dopoledních hodinách je žák mimo třídu vzděláván v nejlepším případě vyučujícím ČDJ nebo speciálním pedagogem či koordinátorem inkluze žáků s OMJ. Vyučující úzce spolupracuje s třídním učitelem či učitelem předmětu, ze kterého žák odchází. Následná klasifikace a hodnocení žáka probíhá na základě vzájemné diskuze. Samozřejmostí by mělo být, že po návratu žáka do třídy učitel nevyžaduje po žákovi práci, kterou mezitím dělala třída, a respektuje to, že žák byl vzděláván stejně adekvátně jako ostatní žáci. V praxi se také osvědčilo vést žákovské

portfolio. Pokud se u žáka prokážou i přidružené SPU, dopoledne z výuky dochází i na předmět Speciálně pedagogická péče.

V dopoledních hodinách je velmi vhodné využít i přítomnosti (dvojjazyčného) asistenta pedagoga v kmenové třídě, kde je integrovaný žák s OMJ. Nespornou výhodou je to, že žák po celou dobu vzdělávání zůstává ve třídě, kterou už trochu zná, a začíná si tak zvykat na tempo výuky. (Dvojjazyčný) asistent pedagoga je žákovi k dispozici, pomáhá mu sledovat hodinu, zapojovat se, motivuje ho, ukazuje, překládá, stručně vysvětluje látku, pomáhá s výpisy atd. Žák je díky tomu schopen brzy pracovat ve třídě sám, také se naučí využívat pomoc od spolužáků. Jak učitel, tak dvojjazyčný asistent pedagoga spolu úzce spolupracují, respektují se a na hodinu se nejlépe i společně připravují.

Odpolední výuka může probíhat stejně jako dopolední (pokud se jedná vyloženě o podporu v rámci odpolední vyučování, např. na druhém stupni). Častěji se však jedná o dodatečné hodiny, které jsou žákovi s OMJ poskytovány. Odpoledne může mít formu doučování, kroužku, svou organizací a náplní se však více podobá kýženému jazykovému kurzu. Vyučujícím může být pedagogický pracovník z řad školy (nejlépe opět vyučující ČDJ), ale i externista, student. Škola může využít různých forem financování těchto hodin (granty, rozvojové programy, pomoc na bázi dobrovolnictví např. studentů atd.). Je na vyučujícím, jaké vytvoří studijní skupiny, jaké materiály a pomůcky si vybere i jak bude kurz koncipovat. Řada vhodných učebnic má zpracované metodiky, které vyučujícího vedou. Na úrovni začátečníka se vychází z témat jako je Seznámení, Třída, Škola, Čas, Město, Dopravní prostředky, Rodina, Dům a pokoj, Volný čas, Rok atd.

Před zahájením jazykové podpory je dobré si rozmyslet, z jakých materiálů budeme žáky učit. V současné době se spektrum výukových materiálů stále rozšiřuje, k dispozici jsou učebnice, pracovní sešity či pracovní listy pro předškoláky (nečtenáře), žáky na prvním i druhém stupni, teenagery i dospělé. Řada z nich obsahuje i zvukové nahrávky. Kromě toho najdeme řadu online zdrojů, výukových programů a aplikací či videí. Vhodnými pomůckami mohou být i takové, které na první pohled jako materiály pro výuku ČDJ nevypadají, avšak vycházejí z principů práce se žáky s SPU. Nejjednodušší a často nejefektivnější jsou předměty denní potřeby, které máme všude kolem sebe a které můžeme k výuce vztáhnout. Vhodné je doplnit výuku i obsáhlou škálou her. Doporučení k tématu výuky ČDJ jsou součástí příloh.

Po celou dobu výuky je vhodné pamatovat na to, že jazyková podpora žáka s OMJ má i významný socializační podtext. Jakmile je žák schopen komunikovat, lépe dokáže navazovat vztahy se spolužáky a zapojovat se do hodin jednotlivých vyučujících. V tem moment na něj i vyučující zpravidla pohlížejí přívětivěji. Pedagogický pracovník, který je za oblast začleňování žáků s OMJ

ve škole zodpovědný, by se měl proto stejně intenzivně podílet i na vzdělávání a metodické podpoře celého pedagogického sboru, protože tak se může zlepšit náhled na danou problematiku i proinkluzivní klima školy. Jelikož je pozice vyučujícího ČDJ i samotného předmětu ČDJ na českých školách stále nová, cesta to může být zpočátku trnitá. Rozhodně však má smysl.

DISTANČNÍ VÝUKA

Distanční výuka jako důsledek uzavření škol v době pandemie Covid-19 se v posledních dvou školních letech stala velkou výzvou nejen pro učitele. Rodiče žáků s odlišným mateřským jazykem často nedisponují dostatečnou znalostí jazyka výuky a nemohou své děti podpořit ve školní práci. Učitel je tak často jediným průvodcem češtinou i online vzděláváním, což na něj klade další nároky.

Protože komunikace prostřednictvím obrazovky se stává pro mnohé žáky s OMJ jediným „živým“ kontaktem s češtinou, je důležité tuto komunikaci ze strany pedagogů dobře nastavit. Doporučuje se alespoň dvakrát týdně s žákem promluvit ať už prostřednictvím obrazovky, online chatu či po telefonu.

Žáci by samozřejmě měli dostávat úkoly jazykově přiměřené jejich úrovni a důležitá je i jejich kontrola a zpětná vazba pedagoga. V případě začátečníků je dobré využívat aplikace či e-learningy doporučené v příloze, které se zaměřují především na výuku češtiny jako druhého jazyka.

U pokročilejších žáků, kteří „stačí“ v probírané látce třídě, je třeba dbát především na jednoduché a srozumitelné instrukce – takové, aby žák mohl splnit úkol ideálně sám a aby věděl, co se po něm žádá.

Více tipů k distanční výuce najdete v příloze nebo zde: **[Online zdroje a materiály](#)**.

V průběhu prvního období distanční výuky na jaře 2020 si ZŠ Zárubova stihla ujasnit, jaké prostředky bude škola používat (program Škola v pyžamu – I. stupeň, Fred Fraus – II. stupeň, zadávání úkolů), jakým způsobem sladí online výuku s rozvrhem, na co bude v online výuce klást důraz, jak bude identifikovat nebo řešit různé obtíže technického rázu či v komunikaci s rodinami. Jednotliví pedagogové si nastavili online výuku s ohledem na potřeby a věk žáků i vlastní preference výukového stylu. Ne vždy měli všichni žáci k dispozici odpovídající techniku. Některým žákům bylo nutno poskytovat tištěné materiály, které byly k vyzvednutí ve škole. Škola se pokoušela řešit důvody, proč se nepřipojují žáci s OMJ nebo proč nedodávají

zadané úkoly – důvodem byla především nedostatečná komunikace a porozumění ze strany rodičů, ale i dětí. Toto zjištění bylo třeba vzít v potaz při práci a jednání s rodinou i žákem a opět kladlo větší nároky na čas třídních učitelů a asistentek pedagoga.

Od podzimu 2020 už výuka probíhala podle rozvrhu s důrazem na hlavní předměty, s větší či menší invencí v oblasti využívání internetových zdrojů a aplikací ze strany učitelů. Někteří učitelé vzali distanční výuku jako příležitost, jak vyučovat kreativněji, některým v tom pomohly i dva webináře InBáze na téma *Tipy k online výuce*, kterého se účastnilo ze ZŠ Zárubova 6 pedagožek. Na začátku podzimu 2020, kdy se nakrátko do škol žáci vrátili, zjistili učitelé také, že se distanční výuka na výkonu a znalostech žáků s OMJ neblaze podepsala – zhoršila se jejich schopnost komunikovat a rozumět i jejich orientace v jazyce i učivu; žáci začali např. dělat chyby v oblastech, v nichž před karanténou už neměli problém; a že je třeba se jim věnovat více než ostatním žákům. Žákům s OMJ se tedy zvýšenou měrou věnovali třídní učitelé, popř. asistenti pedagoga.

Pedagogové na ZŠ Zárubova si z dosavadní pandemické situace tedy odnesli především schopnost orientovat se a využívat k výuce online prostor a vědomí toho, že žákům s OMJ (a znevýhodněným žákům obecně) je třeba se věnovat přednostně a je nezbytné také dobře komunikovat s rodinami.

HODNOCENÍ ŽÁKA S OMJ

V příloze vyhlášky č.27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se SVP se k hodnocení ve 2. a 3. stupni podpůrných opatření uvádí, že hodnocení vychází ze zjištěných zvláštností žáka (a to i neznalosti vyučovacího jazyka). Žáka hodnotíme formativně, za jeho individuální pokroky, které nesrovnáváme s ostatními žáky ve třídě, protože žákova výchozí pozice je odlišná. Zde nám poslouží plán podpory, který jsme žákovi sestavili, ať už se jedná o PLPP s plánem jazykové podpory nebo IVP. Žáka pak hodnotíme za dosažení cílů, obsahových i jazykových, které jsme v plánu stanovili.

Existuje i možnost žáka, který nastoupil v tomto školním roce, v pololetí z některého předmětu nehodnotit. Na konci roku však hodnocení proběhnout musí, pokud má žák postoupit do vyššího ročníku. Je možné odložit klasifikaci, nejpozději však do konce září. Varianta, kdy žáka nehodnotíme, může ale působit demotivačně, na místě je tedy zvolit přijatelnou variantu hodnocení, např. hodnocení slovní v předmětu český jazyk a v ostatních předmětech hodnotit klasifikačním stupněm. Více k hodnocení žáků s OMJ zde: **Hodnocení žáků s OMJ**

ZMĚNA TŘÍDNÍHO UČITELE, PŘECHOD NA 2. STUPEŇ

U žáků s OMJ je podstatné předání informací učitelům na 2. stupni, kde už se většinou střídají učitelé podle specializace a kde jediná hlavní vyučující osoba. Minimálně třídní učitel na 2. stupni by měl být co nejlépe obeznámen s jazykovou úrovní žáka, mít k dispozici dosavadní pedagogickou diagnostiku, úlevy a jejich důvody, informace týkající se komunikace a spolupráce s rodinou. Dobrá informovanost je klíčová i v případě změny třídního učitele.

Pokud na ZŠ Zárubova třída/žák mění třídního učitele, původní třídní učitel předává informace o žácích s SVP (tedy i žácích s OMJ) novému třídnímu učiteli, a to včetně dokumentace a pomůcek. Nový třídní učitel je povinen seznámit ostatní vyučující s tím, že mají ve třídě žáky se SVP a doporučí, jak s nimi pracovat (na základě seznámení se s doporučením ŠPZ). Učitelé mohou využít konzultace se speciálním pedagogem či koordinátorem inkluze, pokud potřebují vysvětlit obsah doporučení, poradit se, jak se žákem pracovat nebo jak vypracovat PLPP či IVP pro žáka.

PRÁCE S KLIMATEM TŘÍDY

Žákům s OMJ, stejně jako všem žákům, kteří jsou trochu odlišní, hrozí sociální izolace a šikana. Školy se v současnosti práci s klimatem třídy a prevencí šikany věnují poměrně intenzivně.

Konkrétně u žáků s OMJ lze podniknout kroky k přípravě třídního kolektivu už před příchodem žáka – seznámit žáky se skutečností, že přijde žák s OMJ, probrat s nimi, v jaké situaci asi bude, co může potřebovat, dohodneme společná pravidla (např. že budeme hovořit spisovně), můžeme pro něj vytvořit pomůcky (např. orientační plán školy), vybrat patrona. Při příchodu žáka s OMJ je vhodná seznamovací hodina. Oboje může být ošetřeno jednorázovými bloky v rozsahu jedné až několika vyučovacích hodin. Takovéto bloky zaměřené na atmosféru třídy jsou vhodné také při obměnách třídního kolektivu nebo poté, co se žáci delší dobu neviděli, např. po období distanční výuky či prázdnin. Kromě těchto jednorázových bloků je však dobré s třídním kolektivem pracovat i kontinuálně, dlouhodobě, soustředit se na posilování vztahů, empatie a spolupráce mezi spolužáky a schopnost řešit konflikty. Učitelé se práci s klimatem třídy často věnují v rámci třídnických hodin, je možné zavést pravidelný komunitní kruh nebo prvky psychosociální podpory zařadit do běžné výuky.

Na ZŠ Zárubova se tomuto problému dlouhodobě věnují – o klima třídy se stará třídní učitel ve spolupráci s asistentem pedagoga (pokud je ve třídě) a ve spolupráci se školským pora-

denským pracovištěm, využívají také externí pracovníky a lektory. Bohužel v tuto chvíli na ZŠ Zárubova nepůsobí školní psycholog.

Více např. zde: **Práce s třídním kolektivem**

KROUŽKY A KLUBY

Jsou důležité pro socializaci a integraci dítěte s OMJ a také pro udržení jeho integrity, kontinuity a sebehodnocení. Účast na kroužku je dobrá i z hlediska jazykového – prodlužuje se tak každodenní doba, kdy je dítě v kontaktu s českým jazykem. Pro děti, které se česky dorozumí velmi špatně, se osvědčují kroužky sportovní či výtvarné, kde není jazyk stěžejní, ale zároveň jsou v českojazyčném prostředí.

Na ZŠ Zárubova běží několikátým rokem interkulturní kluby pro děti s OMJ, kterých se kromě dětí s OMJ účastní také několik českých spolužáků. Jedná se o malou skupinku, kde se dítě s OMJ lépe napojí na děti, se kterými často chodí do třídy, a zlepšuje svou schopnost a odvalu ke komunikaci v cizím jazyce. Kluby jsou také přiblížením české kultury a zvyklostem, protože se zde provozují aktivity, na které jsou české rodiny zvyklé, nemusí tomu tak ale být u cizinců. Tyto interkulturní kluby na ZŠ Zárubova probíhají od školního roku 2019/2020 také pod záštitou InBáze ve spolupráci se školou (L. Strejčková, D. Hůlová). Interkulturní klub je určen pro děti 1. stupně a vede ho lektorka InBáze.

KOMUNIKACE S RODIČI ŽÁKŮ S OMJ

Do značné míry je stejná jako s rodiči českých žáků. I zde by měla být jasná, respektující a bez předsudků, je též vhodné se ujistit, že druhá strana dobře (tedy tak, jak my si přejeme), rozumí sdělení. Komunikace s rodiči žáků s OMJ může být pouze náročnější, a to vzhledem k časté neznalosti či nedostatečné znalosti jazyka a kulturním odlišnostem, které mohou způsobovat nedorozumění a zásadně odlišná očekávání obou stran. Je tedy vhodné využívat služeb tlumočnicků, komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků a v případech, kdy se žák či rodina chová pro nás nepochopitelným způsobem, odložit předsudky, které nás často vedou k automatickému odsouzení, a nejprve s rodinou vykomunikovat, zda se nejedná o odlišné představy a očekávání způsobené kulturou. Více zde: **Jak komunikovat s rodiči**

Organizace, které poskytují komunitní tlumočení a interkulturní práci, jsou v Praze např.: InBáze, Integrační centrum Praha, Poradna pro integraci; po celé ČR pak NPI. Seznam interkulturních pracovníků je [ZDE](#).

S rodiči žáka s OMJ komunikuje převážně třídní učitel, případně i koordinátor inkluze.

ZŠ Zárubova v oblasti tlumočení nejčastěji spolupracuje s Metou o.p.s. a InBází z.s. Obě organizace/instituce zajišťují pro školu zejména tlumočení do vietnamštiny při schůzkách s rodiči. Další již hotové překlady dle aktuální potřeby používá rovněž z webových stránek inkluzivni-skola.cz a webových stránek NPI.

KARIÉROVÉ PORADENSTVÍ – PŘECHODY ZŠ/SŠ

Úspěšnost žáků s OMJ při přestupech na SŠ je obecně nižší, a je proto důležité se této oblasti s předstihem věnovat.

Rodiče žáků s OMJ již od 6. třídy seznamujeme s tím, že SŠ obvykle využívají jednotné přijímací zkoušky, které pracují s češtinou na úrovni rodilého mluvčího. Pokud je to možné, **uskutečnime s žákem a rodinou v 7. nebo 8. třídě rozhovor, během kterého zjišťujeme, jaké představy o další vzdělávací dráze žák má, dle toho dáme doporučení.** Pokud žák aspiruje na SŠ s maturitou, je třeba věnovat se intenzivní přípravě na přijímací zkoušky (tj. procvičovat akademický jazyk a především látku češtiny a matematiky), zatímco žák mířící do oborů s výučním listem se může více soustředit na komunikační jazyk (využít ideálně mentoring s vrstevníkem se stejnou oborovou orientací). V prvním případě, pokud není žák vytížen ČDJ a je mu například poskytována pouze pedagogická intervence, měli by rodiče zvážit **další jazykovou podporu** (externí kurzy českého jazyka, letní vzdělávací kempy, od 8. třídy **doučování** přímo s ohledem na přijímací zkoušky). V 9. třídě je žádoucí, aby žák navštěvoval **kurzy přípravy na jednotné přijímací zkoušky** – nově je pro žáky s OMJ poskytuje organizace META, případně lze využít komerčních kurzů (v obou případech se ale předpokládá již pokročilá znalost češtiny). **Je také vhodné, když se od 8. ročníku do PLPP a IVP promítnou úpravy, které přípravu na přijímací zkoušky na SŠ zohlední.**

Žák s OMJ má nárok na uzpůsobení přijímacích zkoušek na základě doporučení ŠPZ – týkají se prodloužení doby pro konání zkoušky, možnosti využití překladového slovníku, poskytnutí podporující osoby, případně samostatné místnosti. Vydání doporučení ŠPZ k uzpůsobení podmínek přijímacího řízení **není podmíněno předchozím poskytováním PO na ZŠ.** Pokud

žák doposud neměl doporučení k poskytování PO na základní škole, musí PPP žáka vyšetřit, aby mohla doporučit odpovídající uzpůsobení přijímacích zkoušek.

Prominutí zkoušky z českého jazyka a literatury je možné pouze u žáků, kteří buď získali celé základní vzdělání v zahraničí, anebo přinejmenším předchozí dva roky studovali mimo ČR.

Žák může při výběru školy zohlednit, zda škola vůči žákům s OMJ vstřícně komunikuje. ZŠ může žáka také informovat o tom, jak postupovat, pokud není na SŠ přijat.

Na ZŠ Zárubova se přechodu žáků na SŠ věnuje především Mgr. Lucie Strejčková, která zároveň působí jako výchovná poradkyně, koordinátorka inkluze, učitelka českého jazyka na II. stupni i zástupkyně ředitele, takže má komplexní přehled o možnostech, potřebách a šancích žáků s OMJ při přechodu na střední školy. V případě potřeby spolupracuje s PPP, aby žák s OMJ získal podporu při přijímacím řízení (především prodloužení času u jednotlivých zkoušek z Čj a M).

INTERKULTURNÍ PRÁCE, SPOLUPRÁCE S NNO

Účelem interkulturní práce je usnadnit komunikaci mezi zástupci dvou různých kultur. **Interkulturní pracovník** zná dostatečně nejen jazyky obou stran, ale také obě kultury, **umí předjímat nebo detekovat možná nedorozumění a má určitou znalost právních předpisů**, zejména týkajících se pobytu, **a přehled o fungování institucí v různých zemích**. Interkulturní pracovník často doprovází klienty na úřady, do nemocnice apod., pomáhá s vyplněním formulářů. Ve školství může pomoci zejména s následujícím:

- Komunikace v rodném jazyce žáka
- Pomoc v pochopení interkulturních rozdílů
- Mentoring rodičů ohledně pravidel českého školství
- Poskytnutí základních informací o vzdělávacím systému ČR
- Doprovody na třídní schůzky a kroužky
- Podpora rodin v novém prostředí
- Napojení rodin na jiné služby a instituce
- Pomoc při vyplňování veškerých potřebných formulářů a dokumentů
- Odborné poradenství, mapování a identifikace potřeb v celém kontextu života rodiny v ČR

Více o interkulturní práci ve školách získáme **ve videu** nebo detailněji v **metodice InBáze**.

Služby interkulturních pracovníků nabízejí v Praze neziskové organizace **InBáze, z.s.**, **Integrační centrum Praha, SIMI, o.p.s.**, **PPI, z.ú.** a **South East Asia – liaison, z.s.**

Neziskové organizace pracující s migranty poskytují také škálu dalších služeb, některé z nich jsou určeny cizincům, jiné české veřejnosti nebo školám a pedagogům.

Obvyklé je bezplatné právní a sociální poradenství pro migranty, psychosociální pomoc, doprovody na úřady, kurzy češtiny nebo kurzy sociokulturní orientace. Dále tyto organizace mohou cizincům pomoci s hledáním práce (např. oslovováním zaměstnavatelů, pomocí s životopisem či s vyřizováním souvisejících dokladů), různými konfliktními situacemi (např. v práci) nebo nabízejí aktivity pro děti (např. kurzy, zájmové kluby, víkendové pobyty a tábory) a aktivizační služby pro rodiny.

Školám nabízí NNO obvykle pomoc se začleňováním žáků s OMJ, dále práci s klimatem třídy a nabídkou vzdělávacích programů pro děti i pedagogy. V Praze v této oblasti působí např. výše zmíněné organizace. Další organizace nejen v Praze, ale v celé ČR, jsou uvedeny **ZDE**.

PŘÍLOHY

- ČDJ a seznam literatury
- Tipy a zdroje k online výuce
- Přehledná tabulka Operativního plánu začleňování na ZŠ Zárubova

ČDJ

Není výuka češtiny jako výuka češtiny. Klasická výuka předmětu český jazyk, případně český jazyk a literatura na základní škole vychází z potřeb rodilých mluvčích, pro něž je čeština mateřský jazyk. *Mateřský*, protože na ně tak zjednodušeně mluvila od narození maminka. V češtině díky tomu přemýšlíme a můžeme se opírat o vlastní jazykovou zkušenost. Jindy ho nazýváme též *jazyk první*. Na druhé straně nově přichází žák s OMJ z principu vyžaduje jiný přístup, a sice výuku češtiny jako *druhého*, resp. *cizího jazyka*. Svůj první jazyk už zná, nyní se k němu přidává další. O češtině jako *druhém jazyku* se bavíme v případě, kdy se cizinec učí česky v Česku, protože zde nyní žije a čeština je jazyk, kterým se zde komunikuje. V neposlední řadě, *čeština jako cizí jazyk* je zpravidla brána stejně, jako když se Čech rozhodne učít např. německy – kvůli práci, škole, cestování, zábavě apod. Oba stěžejní pojmy se i v literatuře často překrývají, pro účely praxe začleňování žáků s OMJ se ovšem upřednostňuje terminologie výuky češtiny jako *druhého jazyka* (ČDJ).

Při výuce ČDJ klademe důraz na praktickou komunikační výchovu, což má za následek výběr gramatiky, volbu témat nebo slovní zásoby. Žák se učí česky mluvit, rozumět, psát i číst a zároveň se prostřednictvím tohoto jazyka ve škole učí. I pro zvládnutí prvního stupně základní školy je potřeba osvojit si češtinu na pokročilé úrovni. To klade vysoké nároky na všechny zúčastněné strany.

Co je specifické pro výuku ČDJ?

- pro výuku používáme specializované učebnice češtiny jako *druhého/cizího jazyka*
- gramatika není ve výuce primárně cílem, ale prostředkem, důležité je domluvit se
- zaměřujeme se na rozvoj všech čtyř dovedností (mluvení, poslech, čtení, psaní)
- vybíráme praktická témata přiměřená věku žáka a k nim odpovídající slovní zásobu
- důraz klademe na porozumění a vlastní aktivní projev
- při výuce postupujeme od nejjednodušších ke složitějším jevům, využíváme princip analogie a nápodoby, gramatiku rozdělujeme do dílčích celků, opakujeme
- vycházíme z potřeb žáka a neustále kontrolujeme porozumění

Při kontaktu s žákem, pro nějž je čeština cizí jazyk, je dobré mít vždy na paměti:

- čeština je pro žáka cizí jazyk, který se musí nejprve naučit,
- postupně se učí rozumět a orientovat v novém prostředí,
- všechno je pro něj stále nové a je potřeba mu pomoci,

- když málo mluví, neznamená to, že je hloupý. Může se jen stydět, nebo neví, jak se vyjádřit,
- jeho vlastní myšlenky bývají bohatší než výsledný projev,
- jako každý potřebuje zažívat úspěch, hlavně ve škole,
- chce zapadnout mezi ostatní vrstevníky a přeje si, aby jeho sžívání s okolím netrvalo nápadně dlouho,
- potřebuje být přijat, aby se mohl cítit bezpečně a jistě.

Jak už jsme uvedli na začátku, čeština jako druhý jazyk označuje ten komunikační prostředek, který se pro nově příchozího cizince stává jeho „druhou mateřtinou“. Cílem výuky ČDJ je, aby se žák co nejdříve dorozuměl. Zároveň, pokud výuka probíhá u žáka na základní škole, je vhodné slovní zásobu i gramatiku vztahovat k aktuálně probíranému učivu. Ve výuce ČDJ však neexistuje univerzální metodický návod, jak postupovat. Existují různé přístupy, z nichž vybíráme ty, na základě nichž budeme u našich žáků rozvíjet všechny čtyři jazykové dovednosti (mluvení, čtení, psaní, poslech), volit vhodná témata a slovní zásobu a v závislosti na úrovni a účelu volit odpovídající část gramatiky.

Můžeme říct, že obecné principy výuky ČDJ vycházejí z námětů pro práci s žáky se specifickými vzdělávacími potřebami (SPU). Často je potřeba začít již na nejnižší jazykové vrstvě, fonetické. Žáci z jazykově odlišných oblastí často správně neslyší nebo nerozlišují jednotlivé české hlásky jednoduše proto, že je ze svých rodných jazyků neznají. A pokud od učitele slyší jen neidentifikovatelnou změť zvuků, je neuvěřitelně těžké se jazyk naučit. Ve výuce se proto věnujeme rozvoji sluchového vnímání, nejdříve se zaměříme na vnímání neřečových zvuků (např. zvířecí citoslovce), věnujeme se sluchové lokalizaci (Kde zvoní zvoneček?), nácviku naslouchání (protože mezi slyšením a nasloucháním je rozdíl), přeháníme výslovnost dlouhých vokálů a dáváme na pozor na artikulaci v místě jazykových švů (na hranici slov).

Při práci s žáky s OMJ je vhodné používat multisenzorický přístup, při kterém je zapojeno co nejvíce smyslů zároveň (zrak, sluch, hmat, příp. čich), společně se slovem, rytmizací, pohybem. Podněty tak nejsou jednostranné a žák může lépe uplatnit svůj osobitý styl učení (auditivní, vizuální atd.). Jakýkoliv předmět, který při úvodní fázi použijeme, žákovi ukážeme a nahlas pojmenujeme. Tak začínáme budovat slovní zásobu. Malý cizinec si s ním může pohrát, při nácviku měkkých a tvrdých hlásek to mohou být např. kostky (pro měkké hlásky molitanové, pro tvrdé hlásky dřevěné), při tréninku druhů vět provázek či modelína, při nácviku hranice slov v písmu, velkých písmen např. stavebnice. Řada dětí při odchodu ze své země původu neměla možnost volby, proto do Čech přicházejí nešťastné, vykořeněné a tiché. Pokud se ve výuce objeví hračka, se kterou mohou navázat vztah, např. maňásek nebo plyšová loutka, postupně se zbavují ostychu, a díky tomu, že mluví „za hračku“, začínají reagovat na český jazyk.

Každá hodina by měla mít jasnou strukturu, aby žák věděl, co může očekávat. V úvodní „zahřívací“ fázi by se měl žák zkoncentrovat a naladit se na hodinu češtiny. Můžeme si něco poslechnout, podívat se na video, pracujeme s kartičkami nebo napíšeme název tématu a hádáme, o čem se asi budeme učit atd. Jako další bychom měli zopakovat látku, kterou jsme se učili minule. Novou slovní zásobu nebo gramatiku např. formou domina, doplňovaček, křížovky nebo chodičky. Tím se plynule přesuneme k jádru dnešní lekce, kterou tak provážíme s hodinou poslední.

Tato část ideálně vychází z metodiky PPP (Presentation, Practice, Production). Nejdříve tedy představíme nové téma, společně procvičujeme a nakonec každý sám zkouší používat právě naučenou látku ústně i písemně. Ke konci lekce vše zopakujeme a hodinu můžeme zakončit některou z her. Během výuky se jednotlivé fáze mohou měnit takřka rychlostí blesku, podle aktivity či únavy žáků, což se odvíjí od jejich věku. Sledujeme i skupinovou dynamiku, střídáme formy práce (samostatně, ve dvojici, ve skupině), ve vhodný moment necháme žáky podílet se na výuce: např. při výběru hry na procvičování. Žáci pak mají radost, že jsou plnohodnotnou součástí hodiny. Během výuky také dbáme na zadávání instrukcí, které by mělo být co nejjednodušší, a neustále ověřujeme porozumění.

Seznam základní doporučené literatury a internetových zdrojů

Učebnice češtiny jako druhého jazyka pro mladší děti a začátečníky

KIKUS Bildkarten. Hueber, Edgardis Garlin (obrázkové karty).

Škodová, S.: *Domino. Český jazyk pro malé cizince 1, 2*. Wolters Kluwer ČR, a.s.

Svobodová, J.: *Učím se česky 1, 2*. Harry Putz.

Pokorná, V.: *Šimonovy pracovní listy*. Portál.

Kubíčková, K.: *ABECEDA – Karty písmen a pracovní listy ke kartám*.

Pišlová, S., Pavlová, J.: *Barevná čeština (1.–5. ročník ZŠ)*. SPN.

Schrimpfová, J. M.: *Můj první slovník českého jazyka*. Fraus.

Gjurová, N.: *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky: metodika pro učitele*. Portál.

Táborková, J.: *Hezky česky I, II*. NIDV.

Jaurisová, B., Pánová, M.: *Prázdninová škola češtiny*. NIDV.

Kotýková, S., Lejnarová, V.: *Čeština pro malé cizince 1*. Knižní klub Praha.

Lacinová, P.: *Nečtu, nepíšu, učím se česky*. CIC o.p.s.

Pro starší a pokročilejší

Holá, L.: *Čeština expres 1, 2, 3, 4*. Akropolis.

Holá, L.: *NEW Czech Step by Step*. Akropolis.

Holá, L., Bořilová, P.: *Česky krok za krokem 1, 2*. Akropolis.

Cvejnová, J.: *Česky, prosím I., II., III.* Karolinum.

Štindlová, B. a kol.: *Česky v Česku.*

Mikolášová, J.: *Spolu to zvládneme.* NIDV.

Kolektiv autorů: *Levou zadní I. Čeština jako druhý jazyk – učebnice češtiny pro začátečníky.* META, o.p.s.

Janoušková, Z. a kol.: *Čeština do školy.* META o.p.s.

Doplňkové materiály

Pišlová, S.: *Barevná čeština pro prvňáky, druháky, třetíáky, čtvrtáky, pátáky.*

Pchálková, L.: *Čeština – barevná gramatika.*

Pchálková, L.: *Sýkorčiny syrečky.*

Kolektiv autorů: *Můj první slovník českého jazyka.* Fraus.

Obrázkové slovníky, přehledy gramatik, obrázkové gramatiky, monotematické karty, záložky s abecedou,...

Logopedický materiál (Stará, E.: *Žvanda a Melivo, Pověš mi to?*, Kmentová, M.: *Třída zpívá ÍÁÍÁ, hra Rozhýbej svůj jazýček*)

Texty a čtení s porozuměním

Kořánová, I.: *Česká čítanka.* Akropolis.

Holá, L.: *Adaptovaná próza: Pohádky, Povídky malostranské, Pražské legendy, Staré pověsti české a moravské* (+ CD nebo DVD), Akropolis.

Pracovní sešity Ivy Novákové (*Čtu a vím o čem, Poznej s námi Česko; Víš, co čteš?*)

Časopis AHOJ, časopis KRAJÁNEK, časopis RAKETA a další dětské časopisy,...

Další internetové zdroje

www.inkluzivniskola.cz – portál organizace META o.p.s. s komplexními informacemi o tématu žáků s OMJ a výuky ČDJ včetně pracovních listů a seznamu doporučených materiálů

www.cestina2.cz – e-learning češtiny jako druhého jazyka pro začátečníky vytvořený organizací META o.p.s., zdarma

Czech step by step – krátké české zprávy na youtube, Blog pro bilingvní výchovu, Veselá chaloupka, blog Pro Šíšu a další zdroje uvedené v příloze **Tipy a zdroje k online výuce**

Další interaktivní materiály

tabulky Logico Piccolo

Albi elektronická tužka a Kouzelné čtení

Hry

pexeso, pexetrio, domino, trimino (skládání obrazců), Dobble, hry s kartičkami (chňapačka) s papírem a tužkou: křížovky, osmisměrky, přesmyčky, lodě, kvízy, spojovačky, Bingo...
slovní hry: slovní fotbal, Přijela tetička z Číny; Hádej kdo; Story cubes, Tik Tak Bum; Povím ti, mamí...
karetní hry: Černý Petr, kvarteto, Prší, Logorelo,...
deskovky: Člověče, nezlob se; Žebříky,...
společenské hry: Aktivita, Dixit, BrainBox,...
pohybové hry; Twister, běhací diktát,...
Kimova hra

Obecné tipy na aktivity do výuky

Malá, Z.: *Jazykové hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince*. Lingua Ludus.
Rodrová, J. a kol.: *Jazykové hry 1, 2*. Markéta Rodrová.
Andrášová, H., Podepřelová, A.: *Desetiminutovky – čeština pro cizince*. Pons.

Praktické metodiky výuky ČDJ

Gjurová, N.: *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky – Metodika pro učitele*.
Nosálová, B. a kol.: *Učíme češtinu jako druhý jazyk*, META o.p.s.

Pracovní listy

Obsah učiva a jazyk spolu úzce souvisejí. Obvykle si pedagog pro žáky stanovuje cíle obsahové, u žáků s OMJ je třeba se zamyslet i nad cíli jazykovými. Pokud žák umí česky jen velmi málo, je třeba obsahové cíle prostě propojit s jazykovými a zamyslet se nad tím, jak mu s minimálními prostředky prostředky vůbec nějaké informace k dané tematice předat, co je důležité, co lze vypustit nebo zjednodušit. Přitom je dobré vzít v potaz:

- užitečnost látky a na ni vázaných jazykových prostředků z hlediska praktického života nebo dalšího studia,
- návaznost látky (upřednostňujeme vše, co se dá použít v životě nebo v dalším studiu),
- souvislost a využití (učební látky i použitého jazyka) v ostatních předmětech,
- celková situace žáka (vyrovnávání se s novým prostředím a jazykem, stresem a především celkový pohled na naši práci se žákem ve všech předmětech, požadavky ostatních pedagogů – jakýsi součet požadavků – má na to žák v dané situaci kapacitu, nechceme příliš mnoho, co je nejdůležitější?).

Pokud žák už umí česky relativně dobře, zaměříme se na rozvoj toho, co mu činí potíže – např.

na přeřikání textu, vlastní formulace otázek, gramatiku relevantní pro češtinu jako cizí jazyk, (např. mužský a ženský rod, časy, použití komplikovaných slov v různých pádech nebo časech), slovní zásobu (procvičení slov v různých kontextech, rozšiřujeme znalost spojek, synonym) atd. V úvahu můžeme vzít jakoukoli oblast jazyka nebo jejich kombinaci – vlastní produkci řeči ať už mluvenou či psanou, poslech, čtení či gramatiku. Další informace k tématu viz Pracovní listy nebo zde: **Propojení výuky obsahu a jazyka**

Vhodným způsobem jak žákovi předat určitou látku jsou pracovní listy nebo internetové aplikace. Předávanou látku i použité jazykové prostředky můžeme maximálně přizpůsobit potřebám žáka.

Kvalitně zpracované pracovní listy pro různé ročníky ZŠ a na nejrůznější témata najdeme na stránkách Inkluzivní školy **ZDE**.

Pokud nenajdeme vhodný pracovní list a na tvorbu vlastních pracovních listů nezbyvá čas, je možné alespoň si látku v učebnici předem prohlédnout s ohledem na žáka s OMJ, stanovit si, co od žáka budeme vyžadovat – tedy konkrétně jakou slovní zásobu (termíny, fráze), dané pasáže mu v textu označit (nebo naopak vyškrtnout). U začátečníků je zde ale možnost, že v textu i nadále zbude mnoho „nadbytečných“ slov, které jsou zde především proto, aby text rozvíjely, různě kvantifikovaly a kvalifikovaly a citově zabarvovaly (přídavná jména, příliš dlouhé věty, informace navíc). Zejména pro začátečníka to může být matoucí a demotivující, proto v tomto případě doporučujeme především práci s redukovanou slovní zásobou, kterou žák může uplatnit i v běžném životě. Osvědčuje se vedení tematických slovníčků k jednotlivým předmětům, starší žáci si mohou určité téma nastudovat v mateřském jazyce a poté se naučit základní pojmy v češtině apod.

TIPY A ZDROJE K ONLINE VÝUCE

Online aplikace ve výuce ČDJ:

Praktické tipy a využití vybraných aplikací a online zdrojů při výuce druhého a cizího jazyka (a jiných předmětů)

Proč elektronické aplikace využívat?

- zpestří výuku
- žáky baví
- vizualizují téma
- hodí se pro různou fázi výuky (domácí úkoly, testování, opakování, procvičování, navození tématu, ind. přípravu...)
- fungují na PC, tabletu i telefonu
- zvyšuje se počítačová gramotnost žáků
- +/- šetří čas
- snadná uživatelská orientace pro učitele i žáka
- podpora češtiny a českých znaků
- primárně bez nutnosti přihlašovat se pro žáky (sdílíme odkaz, sdílíme obrazovku)
- zároveň nestavíme celou hodinu jen na aplikacích → využívat i interaktivní tabule:

Interaktivní tabule

- <https://whiteboard.fi/> – funguje zdarma
- <https://awwapp.com/#> – funguje zdarma omezeně
- rozšiřující aplikace přímo do jednotlivých platforem – Microsoft Whiteboard do Teams atd.

Vybrané aplikace, které...

1. fungují zcela zdarma – **Ba Ba Dum, skribbl.io, LearningApps**
2. fungují zdarma, ale placená verze umožňuje více – **Quizlet, Quizziz**
3. je třeba si zaplatit přístup – **Včelka**

Kde sbírat další inspiraci

- skupina na FB: Učitelé+
- google.com
- projekt **SYPO na youtube**

Jak nejjednodušeji zařadit vybrané aplikace do distanční výuky (nejen)?

- Připravit si cvičení a vyzkoušet, že funguje
- Nasdílet žákům obrazovku
- Společně pracovat

Důležité: vybíráme takové aktivity, u kterých počítáme s tím, že v tomto případě aplikaci, resp. myš ovládáme my jako učitelé

1. Aplikace, které fungují zdarma a bez přihlašování

Ba Ba Dum: <https://babadum.com/>

- 5 her, 21 jazyků
- oblíbená hra: <https://babadum.com/play/?lang=14&game=4>
- procvičování náhodně vygenerované slovní zásoby, obsahuje i audio

Skribbl.io: <https://skribbl.io/>

- hra na principu „hádej slovo, které maluju“
- funguje ve „veřejné místnosti“, ale doporučujeme vytvořit „soukromou místnost“ jen pro Vás a žáky
- podporuje i jen učitelem vybranou slovní zásobu

LearningApps: <https://learningapps.org/>

- funguje i bez přihlášení, ale když se přihlásíme, můžeme si svoje cvičení ukládat a sdílet je (registrace na jméno, email a heslo)
- spousta cvičení je už hotová
- aplikace obsahuje hotové šablony, které vedou při tvorbě vlastních cvičení
- nejoblíbenější cvičení: spojovačky, křížovky, rozřazovačky, určování pořadí, doplňování slov do textu, kvíz, pexeso atd.

2. Aplikace, které fungují zdarma, ale placená verze umožňuje více. Nutnost přihlášení

Quizlet: <https://quizlet.com>

- přihlášení přes Google nebo Facebook, díky tomu se dá provázat s řadou výukových platforem
- aplikace primárně na flashcards (oboustranná kartička, typicky se slovem a obrázkem), automaticky generuje různé formy procvičování

- odkaz na set můžeme nasdílet žákům a ti si procvičují sami, bez přihlášení je aplikace stále vybízí k založení účtu
- sety jde třídit do skupin a přiřazovat třídám, u tříd pak sledujeme výsledky a pokrok žáků

Quizziz: <https://quizizz.com>

- přihlášení přes Google nebo e-mail
- propojeno s Google Classroom i Teams
- aplikace na zábavné kvízy
- umožňuje 5 forem otázek: výběr z možností, výběr správného tvrzení, doplňování do mezer, otevřené otázky, anketu
- lze nastavit čas, zároveň umožňuje i volbu bonusových tlačítek (více bodů atd.), hudby, vtipných obrázků mezi otázkami atd.
- jde nasdílet odkaz, na začátku vyzve k přihlášení, ale přes Preview může žák hrát sám

Kahoot: <https://kahoot.com/>

- nejlépe funguje s aplikací na mobilním telefonu: učitel sdílí vytvořený kvíz (zde kahoot) s pinem, žáci zadají pin do aplikace. Učitel kvíz promítá, žáci přes aplikaci v telefonu odpovídají
- opět aplikace na zábavné kvízy
- typické: nejdřív se ukazuje otázka a až na dalším slide jsou možnosti odpovědi
- v neplacené verzi kvíz spustíme přes: play – practice – game on – napsat přezdívkou a hrajeme
- přes odkaz nejde sdílet, žáka odkazuje jen na pin a aplikaci
- Pozor: na Googlu je to druhý odkaz! první je pro hráče (žáky)

3. Aplikace, do kterých potřebuji zaplacený přístup a musím být přihlášen

Včelka: www.vcelka.cz

- primárně pro žáky s SPU, ale vhodné i pro OMJ
- podporuje ČJ, NJ, AJ, ŠJ
- cvičení uspořádaná dle věku či oblasti obtížnosti
- možnost zakládání tříd pro žáky
- licenci lze financovat z grantů MŠMT, fin. prostředků MŠMT na distanční výuku i na základě PO z PPP

Další tipy a on-line zdroje:

Začátečníci a mírně pokročilí:

Čeština 2: www.cestina2.cz

- stránky obsahují základní témata a velké množství nejrůznějších cvičení zábavnou formou
- lze i trénovat poslech
- vypracovaná cvičení vyhodnotí
- stačí se pouze zaregistrovat a zadat emailovou adresu (můžete se zaregistrovat učitel či rodič místo žáka a tomu jen poslat přístupové údaje, na jednu registraci může mít přístup i více žáků.)

Aplikace Ten, Ta, To – ke stažení [ZDE](#)

- na procvičování rodů podstatných jmen na mobilu (Android i iPhone)

Aplikace Pády – ke stažení [ZDE](#)

- na procvičování pádů – pouze Android

Pro starší žáky:

Duolingo: <https://cs.duolingo.com/>

- pro mluvící anglicky

Click4Czech: <https://www.click4czech.cz/app/>

- mobilní výuková aplikace
- doplněk ke stejnojmenné učebnici – web, Android i iPhone

Pokud jsou žáci v češtině již pokročilejší a zkušenější, mohou používat známé adresy jako např. www.umimecesky.cz, www.onlinecviceni.cz, www.skolasnadhledem.cz, www.pravopisne.cz, www.mojecestina.cz, www.gramar.in/cs a další, které jsou primárně určeny rodilým mluvčím, ale i pokročilejší žáci s OMJ se mohou s jejich pomocí zdokonalovat v češtině, pokud jim zadáme úkol přiměřený jejich schopnostem a znalostem.

PŘEHLEDNÁ TABULKA OPERATIVNÍHO PLÁNU ZAČLEŇOVÁNÍ NA ZŠ ZÁRUBOVA

(personální obsazení ze začátku školního roku 2021/2022)

PŘIJETÍ ŽÁKA	Zodpovědná osoba/kontakt	Způsob provedení, poznámky apod.
Přijetí dítěte	Ředitelka Mgr. Dagmar Bolfová	Paní ředitelka informuje třídního učitele a koordinátorky inkluze o nově nastupujícím žákovi, ty iniciují schůzku se zákonnými zástupci žáka, které se zúčastní další pracovníci dle potřeby
Úvodní rozhovory s rodiči (zjištění a předání informací o dítěti a o škole, předběžné stanovení jazykové úrovně)	Ředitelka Mgr. Dagmar Bolfová Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaeDr. Dagmar Hůlová Třídní učitel/ka	vstupní pohovor s rodiči a žákem (pokud je potřeba, tak za účasti dalších pracovníků školy či tlumočnicka/interkulturního pracovníka) – zjištění základních informací o žákovi, orientačně úroveň znalosti čj, předání informací o chodu školy rodičům (v příslušné jazykové mutaci, pokud je k dispozici)
jazyková příprava z §20, intenzivní či letní kurzy češtiny jako druhého jazyka	Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaeDr. Dagmar Hůlová	jazyková příprava v dotaci 100/150/200 h dle jazykové diagnostiky z §20, kurzy češtiny jako druhého jazyka z Výzev 49 a 54
PLPP, Plán jazykové podpory, vyšetření žáka s OMJ v ŠPZ, IVP	Speciální pedagožka Mgr. Blanka Doskočilová Třídní učitelé	podpora z PO I., popř. II. a III. §16 v rámci úprav obsahu vzdělávání

PRVNÍ DNY VE ŠKOLE	Zodpovědná osoba/kontakt	Způsob provedení, poznámky apod.
Komplexnější jazyková a pedagogická diagnostika	Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaedDr. Dagmar Hůlová Třídní učitel či učitelka žáka Speciální pedagožka Mgr. Blanka Doskočilová	na základě komplexní diagnostiky je stanovena potřeba jazykové i další podpory pro žáka – třídní učitel ve spolupráci s ostatními pedagogy (pedagogická diagnostika), koordinátorky inkluze (jazyková diagnostika), speciální pedagog dle potřeby (speciálně-pedagogická diagnostika)
Doučování	Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaedDr. Dagmar Hůlová Třídní učitelé	doučování z Výzvy 49 a 54
Plán jazykové podpory/PLPP	Třídní učitel/ka ve spolupráci se speciální pedagožkou Mgr. Blankou Doskočilovou / MgA. Hanou Mlynářovou z InBáze	Třídní učitel/ka vypracuje společně s ostatními vyučujícími pedagogy PJP, vyhodnocení po 3–6 měsících, zodpovídá třídní učitel/ka
Adaptační koordinátor Patron Kroužky a kluby Komunikace s rodiči	Koordinátorky inkluze Třídní učitel/a Třídní učitel/ka	adaptační koordinátor (NPI) – zajišťuje KI nově přichozí žák bude mít třídním učitelem vybrané 1–2 patrony (žáky ze třídy), kteří budou nově přichozímu žákovi pomáhat v jeho prvních týdnech ve škole IK InBáze (KI) komunikace s rodiči – TU, v případě potřeby KI, SP

PRÁCE S DÍTĚTEM 1. ROK	Zodpovědná osoba/kontakt	Způsob provedení, poznámky apod.
Vyhodnocování a stanovení nových jazykových cílů – Čtvrtletí – Pololetí – Konec roku	1. stupeň – třídní učitel/ka, 2. stupeň – třídní učitel/ka v koordinaci s dalšími pedagogy žáka popř. ve spolupráci s koordinátorkami inkluze Mgr. Lucie Strejčkovou a PaedDr. Dagmar Hůlovou	na základě pedagogické a jazykové diagnostiky je vypracován PJP, který bude pravidelně vyhodnocován (ideálně čtvrtletně)
Hodnocení 1. a 2. pololetí	Třídní učitel/ka	Třídní učitel/ka ve spolupráci vyučujícími, v případě potřeby s koordinátorkami inkluze a speciální pedagožkou

PRÁCE S DÍTĚTEM DALŠÍ ROKY	Zodpovědná osoba/kontakt	Způsob provedení, poznámky apod.
Jazyková rediagnostika vždy na začátku roku	Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaedDr. Dagmar Hůlová Případně třídní učitel	v případě potřeby bude provedena v průběhu září rediagnostika žáka a dle ní bude nově nastavena podpora pro příslušný školní rok
Stanovení způsobu jazykové podpory/opětovná návštěva PPP	Speciální pedagožka Mgr. Blanka Doskočilová Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaedDr. Dagmar Hůlová	dle vyhodnocování PLPP/IVP/PJP, v případě dalších obtíží žáka či nedostačující podpory odeslání žáka do ŠPZ
Stanovení a vyhodnocování jazykových cílů v jednotlivých předmětech	1. stupeň – třídní učitel/ka, 2. stupeň – třídní učitel/ka v koordinaci s dalšími pedagogy žáka popř. ve spolupráci s koordinátorkami inkluze Mgr. Lucíí Strejčkovou a PaedDr. Dagmar Hůlovou	nadále pravidelné vyhodnocování nastavené podpory

PRŮBĚŽNĚ	Zodpovědná osoba/kontakt	Způsob provedení, poznámky apod.
Komunikace s rodiči	Třídní učitelé, v případě potřeby také koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaeDr. Dagmar Hůlová Popř. vedení školy	konzultace, informační schůzky pro rodiče, potřeba zajištění tlumočnicka/interkulturního pracovníka a jiné podpory, např. psychologa
Práce s klimatem třídy	Třídní učitelé	škola využívá i externistů
Jazyková příprava a doučování	Koordinátorky inkluze Mgr. Lucie Strejčková PaeDr. Dagmar Hůlová	organizaci jazykové přípravy mají na starosti koordinátorky inkluze, které ji také vyučují

POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA

Průvodce začleňováním žáků s odlišným mateřským jazykem, Meta o.p.s., 2019

Učíme češtinu jako druhý jazyk, Meta o.p.s., 2020

Portál Inkluzivní škola – www.inkluzivniskola.cz

Portál podpory pedagogických pracovníků vzdělávajících děti/žáky cizince, NPI ČR – <https://cizinci.npi.cz/>

Portál MŠMT – Vzdělávání žáků cizinců – <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavani-zaku-cizincu>

Začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem do základních škol, InBáze, 2020 – https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2020/01/metodika-pro-ucitele-zs_web.pdf

O INBÁZI

InBáze, z. s. je nestátní nezisková organizace, která existuje od roku 2001. Jejím posláním je vytvářet bezpečný a otevřený prostor k vzájemnému poznávání a porozumění mezi českými občany a lidmi jiných národností a kultur. InBáze nabízí aktivity pro migranty a jejich rodiny – odborné sociální, právní a psychosociální poradenství, asistenční a poradenské služby včetně pomoci v nouzi. Provozuje komunitní centrum, organizuje programy pro mladší a starší děti, multikulturní skupiny a komunitní akce pro širokou veřejnost. Pro interkulturní a pedagogické pracovníky pořádá kurzy. Každoročně realizuje interkulturní festival *RefuFest* a jeho součástí je také sociální podnik *Ethnocatering*. Pořádá rovněž množství programů pro děti a mládež.

V oblasti vzdělávání InBáze dlouhodobě spolupracuje se školami. Věnuje se multikulturním programům pro 1. i 2. stupeň ZŠ (projekt *Bedýnky příběhů*) včetně nastavení plánů multikulturní výchovy a také tématu podpory začleňování žáků s OMJ do českého školství. Snaží se nastavit komplexní systém podpory od vyčlenění funkce koordinátora inkluze přes metodickou podporu pedagogů, jazykovou podporu dětí a komunikaci s rodiči až po práci s dětským kolektivem. Pro děti organizuje také interkulturní kluby a příměstské tábory a komunitní aktivity zaměřené na ethnovaření, výtvarné aktivity nebo kulaté stoly na různá sociální nebo vzdělávací témata.

O PROJEKTU MOSTY KE ŠKOLÁM II

Projekt Mosty ke školám II je zaměřen na **podporu začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem**; a to prostřednictvím komunitních, volnočasových a jiných neformálních aktivit, a dalším rozvojem kompetencí dětí a žáků v oblasti multikulturního vzdělávání. Podpora proinkluzivního multikulturního prostředí přispívá k sociální soudržnosti, chápání a respektování sociokulturní rozmanitosti, vztahu k okolnímu prostředí, k porozumění a toleranci odlišných kultur. Hlavním cílem projektu je ve školách **podpořit zavedení systémových změn** v začleňování dětí/žáků OMJ a rozšíření **chápání sociokulturní rozmanitosti**. Proto se projekt soustředí zejména na **metodickou podporu** pedagogických pracovníků, žáků s OMJ a jejich rodin.

Projekt cílí na **pražské MŠ a ZŠ**, v jeho rámci spolupracujeme se třemi pražskými základními a dvěma mateřskými školami. Jsou to Masarykova ZŠ (Praha 9 – Újezd nad Lesy, Polesná 1690), Základní škola, Praha 10 (Olešská 2222/18, 100 00), ZŠ Zárubova (Zárubova 977, 142 00 Praha 12, Kamýk), MŠ Revoluční (Revoluční 1247/26, 110 00 Praha 1, Nové Město) a MŠ Čtyřlístek (Mezi Školami 2323, 158 00 Praha 13, Stodůlky).

Realizační tým: MgA. Hana Mlynářová, Blanka Charvátová, Mgr. Martina Hradecká, Ing. Petra Holubářová,
Mgr. Lucie Strejčková

**Vytvořeno v rámci projektu Mosty ke školám II podpořeného z Operačního programu
Praha: Pól růstu ČR – CZ, reg. číslo CZ.07.4.68/0.0/0.0/19_068/0001455**